

JOSEP ROVIROSA OLIVÉ, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 22/2022 els membres del Consell de la Informació de Catalunya van adoptar per unanimitat i en reunió de data 24 d'octubre de 2022 el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient núm. 22/2022

ASSUMPTE: Escrit de queixa de la Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya per la publicació d'una notícia al diari La Mañana titulada "Les nenes encara tenen por" per aportar informació sobre menors d'edat, fet que podria vulnerar els criteris 9 i 11 del Codi Deontològic.

ANTECEDENTS

1. Motiu i contingut de la queixa

La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (en endavant DGAIA) presenta una queixa per la publicació el 27 de març de 2022 al diari La Mañana un article amb el títol de "Les nenes encara tenen por" subscrit pel periodista Àlex Sánchez.

La DGAIA remarca l'inici de l'article amb el text següent :

« **L'Anastasiia, la Sofiia i l'Anna i la Yeva tenen 18, 9, 15 i 7 anys, respectivament.** Són quatre exemples de milers de refugiats ucraïnesos, sobretot dones i infants, que s'han vist obligats a deixar el seu país buscant un lloc més segur. **Totes elles van arribar a Lleida el passat 7 de març** procedents de la frontera, **soles, sense els seus pares**, fugint dels bombardejos, entre el caos i la desesperació. "Les nenes troben a faltar la seva mare, però de moment no volen tornar a casa perquè tenen por", explica la **Júlia (nom fictici)**, una ucraïnesa que fa 16 anys que viu a Lleida i que ha acollit les quatre nenes, **dues d'elles filles de la seva germana**, que s'ha quedat al país amb un altre fill que no ha pogut passar la frontera".

La DGAIA segueix dient que "l'esmentat text ve a referir una gran quantitat d'identificació identificativa de la menor de edat, des del seu nom, edat, origen, destí, família d'acollida..., destacant que, a més a més, la redacció de la notícia va acompanyada de dues fotografies de les tres nenes menors d'edat.

Seguidament, la DGAIA assenyala una sèrie de lleis que creu que s'han vulnerat en l'article de La Mañana, als quals no ens referirem donat que el CIC es regeix únicament pel Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes. Només farem menció de que la DGAIA presumeix que ens trobem "davant d'una possible ingerència en el dret a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge de les víctimes menors d'edat, raó per la qual aquesta Direcció General, en defensa dels drets dels infants i els adolescents víctimes d'aquesta experiència tan traumàtica com és el conflicte bèl·lic existent a Ucraïna, ha demanat a La Mañana que retiri immediatament qualsevol imatge que tingui publicada en les seves edicions d'aquestes noies menors d'edat, i eviti en un futur la publicació d'imatges on apareguin víctimes menors d'edat".

Finalment, la DGAIA acaba el seu raonament de la forma següent: “Es considera també que no s’ha respectat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya (especialment els criteris 9 i 11), ni tampoc les recomanacions consensuades amb aquesta Direcció General d’Atenció a la infància i Adolescència en el Manual d’Estil per Mitjans de Comunicació sobre els maltractaments infantils (de 25 d’abril de 2014).

2. Al·legacions de La Mañana

El diari La Mañana presenta les següents al·legacions que es reproduïxen literalment:

“1) Deixarem de banda que es produeixi just després d’una altra queixa sobre una informació d’una família de Tàrraga i de la que ja tenen les al·legacions corresponents.

2) Per fer la fotografia hem demanat permís a la família d’acollida i surten noms però en cap cas els cognoms.

3) Si es parla de refugiats és lògic que es parli del seu lloc d’origen (Ucraïna) i del destí (Lleida). Bàsicament perquè de refugiats i de conflictes, lamentablement, n’hi ha molts més al món. El que ens ocupa ara és el de la guerra entre Rússia i Ucraïna i no s’entendria que no s’esmentés.

4) Explicar la cruesa de la guerra a través del drama dels refugiats, com han fet tots els mitjans de Catalunya i d’Espanya, independentment de l’edat que tinguin, és una manera de conscienciar la població del drama que pateix el poble ucraïnès. I això és el que pretenem narrar.

5) En el darrer apartat se’ns parla d’un Manual d’Estil per “contextualitzar els fets des d’una perspectiva dels drets dels infants per evitar caure en el sensacionalisme”. En aquest cas els he de fer notar que el diari que dirigeixo ha evitat sempre aquesta forma de fer periodisme. En el text esmentat s’explica unes vivències que podrien ser metàfora de les de qualsevol refugiat, de manera seriosa, sense cap manipulació i tenint sempre en compte el respecte als infants i al drama que viuen.

6) Al parlar d’aquest Manual d’Estil se’ns diu també que així “s’evita prèviament el donar per certes informacions que no ho són”. No sé a què respon aquesta darrera frase però el que insinua és que hem publicat quelcom que no és cert. Si la DGAIA insisteix en aquest punt que provi primer que publiquem falsedats. Sinó ens reservem el dret a emprendre accions legals contra aquest ens de la Generalitat per acusar-nos falsament de publicar informacions que no són certes.

7) D’altra banda, en el cas que ens ocupa considerem la queixa nul·la de ple dret. I és que en el seu motiu d’exposicions i d’articles, la DGAIA es refereix en tot moment als “prestadors de serveis de comunicació audiovisual” i cita la Llei 22/2005 de la Comunicació Audiovisual de Catalunya.

8) Com tothom sap LA MAÑANA és un diari amb 85 anys d’història i no un mitjà audiovisual. Podríem ser una televisió (la vam tancar el 2013) o una ràdio però actualment som un diari.

3.- Observacions prèvies de la ponència

La lectura de l'article del periodista Àlex Sànchez al diari La Mañana ens porta a fer algunes observacions prèvies abans d'entrar a considerar els criteris dels articles 9 i 11 del Codi Deontològic.

Primera, que els adolescents són amos de la seva dignitat, són subjectes dels drets a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge i tenen dret a opinar i decidir en les qüestions que els afecten personalment. En quina magnitud? En la que les seves condicions de maduresa siguin suficients per expressar la seva voluntat amb sensatesa i de manera racional. Avui en dia, les normes constitutives dels drets del menors li reconeixen plenament la titularitat de drets i una capacitat progressiva d'exercir-los personalment, a diferència d'anteriors legislacions merament proteccionistes.

Segona, que la finalitat de la protecció del menor és evitar les perturbacions –en aquest cas- que l'exercici de la llibertat d'expressió o d'informació dels periodistes pugui causar en el desenvolupament de la personalitat dels infants o adolescents, de manera que els seus protectors (pares, tutors, autoritats públiques i judicials) puguin actuar preventivament davant la possibilitat de vulneració dels drets dels menors, essent primordial l'interès del menor sobre qualsevol altre consideració. Per tant, és una actuació preventiva, no impeditiva de la voluntat del menor quan aquest posseeix les condicions de maduresa suficients.

Tercera: trobem a faltar una concreció dels fets que porten a la DGAIA a denunciar l'article del diari La Mañana. No assenyala específicament quina part de l'article o quina asseveració fa el periodista perquè ocasioni a les noies refugiades a Lleida un perjudici en la seva dignitat, o una intromissió al dret a l'honor, la intimitat o la pròpia imatge, o quin mal concret i constatat ha produït en la infant i les adolescents les fotografies publicades. Com hem vist en les dues anteriors observacions, les adolescents són amos dels seus drets fonamentals, així com el tutor que les ha acollit, junt amb la menor de 7 anys, estan obligats a una actuació preventiva, i ambdós han manifestat en el contingut de l'article que no només no tenen inconvenient en la publicació, sinó que estan interessats en la seva difusió per donar a conèixer la situació en que es troben les acullides i els esforços de tots plegats per tirar endavant una situació tan inusual, difícil i dolorosa.

Quarta: al final de la seva queixa, després de considerar que La Mañana no ha respectat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya, la DGAIA manifesta que la publicació tampoc ha respectat "les recomanacions consensuades amb aquesta Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència en el Manual d'Estil per Mitjans de Comunicació sobre els maltractaments infantils (de 25 d'abril de 2014)". Les recomanacions a que al·ludeix la DGAIA han sigut elaborades i publicades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya, el Col·legi de Periodistes de Catalunya i el Departament de Benestar Social i Família (2014) de la Generalitat de Catalunya. El CIC no pot avaluar o dictaminar aquestes recomanacions tota vegada que la seva comesa és rebre i resoldre les queixes que presentin les persones físiques o jurídiques per la difusió d'articles o informacions periodístiques que considerin que han vulnerat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

4. Els criteris 9 i 11 del Codi Deontològic

El criteri 9 postula que "les persones han de ser tractades amb respecte i dignitat, particularment les més vulnerables. Cal evitar les intromissions innecessàries i les

especulacions gratuïtes sobre els seus sentiments i circumstàncies. Danyar de forma injustificada la dignitat dels individus de paraula o amb imatges ... contravé l'ètica periodística". Les noies acollides són persones vulnerables que l'article denunciat tracta amb respecte i dignitat, de les quals no es fan especulacions gratuïtes sobre els seus sentiments i circumstàncies, i no es danya la seva dignitat ni de paraula ni amb imatges. Per tant, el tractament periodístic del article de periodista Àlex Sánchez no contravé l'ètica periodística.

El criteri 11 protegeix els drets dels menors en cas de que apareguin com a víctimes, testimonis o inculpats en casos criminals. La informació de La Mañana no tracta en cap moment de que les acollides hagin sigut víctima, testimoni o hagin estat inculpades en una causa criminal.

El criteri 11 també protegeix els drets dels menors quan són entrevistats o fotografiats: "Com a norma general, els menors no han de ser entrevistats ni fotografiats o filmats sense el consentiment explícit dels seus pares, tutors, mestres o educadors". Ha quedat ben patent que tant les noies protegides, com la família d'acollida, no només eren conscients de que el periodista faria públic l'article, sinó que donaven ple consentiment a la seva difusió amb les fotografies que de forma consentida s'inclouen.

De conformitat amb la ponència, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent

ACORD:

En l'article que el periodista Àlex Sánchez va publicar a La Mañana el dia 27 de març de 2022 no s'observa que s'hagi vulnerat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes

I per que així consti s'estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 24 d'octubre de 2022. Certifico.

Vistiplau
Josep Carles Rius
President

Josep Rovirosa
Secretari General